

Gävle kommun
utbildning@gavle.se

2019-03-05
1 (22)
Dnr-2018:10645

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Ulvsäterskolan i Gävle kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Ulvsäterskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Ulvsäterskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn systematiskt följer upp undervisningens genomförande och kvalité för att få en bild av hur undervisningen bedrivs på skolan och hur den påverkar elevernas kunskapsresultat.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att undervisningen struktureras så att den innefattar både en tydlig start och en summerande avslutning samt att syfte och mål med lektionen tydliggörs för eleverna.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärare och övrig personal på skolan utvecklar ett samlat arbete med att skapa och upprätthålla en lugn studiemiljö. I detta ingår att regelbundet kartlägga elevernas upplevelse av studiero och använda kartläggningen som grund för det gemensamma arbetet.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp och tillsammans med personalen analyserar avvikelser i omdömen i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till indra.kullenberg@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:10645) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar.

Granskningen visar att det är biträdande rektorer som på uppdrag av rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet vid Ulvsäterskolan. Det pedagogiska arbetet vid skolenheten är organiserat så att lärarna ges förutsättningar för samverkan och kollegialt lärande. Det saknas dock en regelbunden samverkan mellan lärare och elevhälsan. Det är biträdande rektorn som driver arbetet med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat samt fattar beslut om utvecklingsåtgärder.

Granskningen visar att biträdande rektorn följer upp och i viss mån analyserar skolans resultat men att detta arbete främst fokuserar på elevernas kunskapsresultat.

Uppföljning av undervisningens genomförande och kvalitet samt av värdegrundsuppdraget är däremot begränsad. Det framkommer även i granskningen att rektorns ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete är svag. Vidare visar granskningen att rektorn inhämtar kunskap om verksamheten, detta sker främst via de biträdande rektorerna, men att rektorn inte i tillräcklig utsträckning nyttjar sin kännedom om verksamheten för att initiera och driva utvecklingsprocesser. Att rektorn får en bredd och nyanserad bild av verksamheten är särskilt viktigt för att rektorn ska kunna ta sitt ansvar att som ledare och chef leda och samordna det pedagogiska arbetet vid Ulvsäterskolan.

Förutsättningar för kollegialt lärande finns men regelbunden samverkan mellan lärare och elevhälsa saknas

Granskningen visar att biträdande rektor skapar förutsättningar för lärarna att samverka med varandra, men att lärare och elevhälsa inte träffas regelbundet. På skolan finns olika mötesforum där lärare regelbundet träffas för samverkan och kollegialt lärande. Lärarna tillhör två team, ett årskursteam och ett husteam för

personalen i respektive skolbyggnad. Biträdande rektor har avsatt tid för lärarna att träffas i respektive team en gång i veckan och styr även agendan för ett av veckomötena. Av intervjun med lärare framgår att det kollegiala samarbetet på skolan fungerar väl och ger avtryck i undervisningen genom bland annat gemensam planering och utbyte av erfarenheter, undervisningsmaterial och arbetssätt. Vidare visar granskningen att skolans elevhälsa vid vissa behov deltar i lärarnas olika mötesforum. Av intervjun med lärare och representanter för elevhälsan framgår att lärare och elevhälsa träffas i samband med specifika elevärenden eller om lärare bokar tid hos en elevhälsorepresentant för till exempel handledning eller fortbildning. Däremot visar granskningen att samverkan mellan lärare och elevhälsa, med fokus på att bäst utforma undervisningen så att den kommer alla elever tillgodo, inte sker regelbundet.

Vidare visar granskningen att biträdande rektor skapat förutsättningar för att ge obehöriga lärare stöd i sitt arbete. Andelen undervisande personal med lärarbehörighet är 77 %, enligt inkommen information från skolan. I de fall lärare är obehöriga handlar det bland annat om att de inte har tagit ut sin legitimation, är under lärarutbildning eller undervisar i det ämne eller den årskurs som inte omfattas av legitimationen. Både biträdande rektor och lärare framför i intervjuer med Skolinspektionen att det för obehöriga lärare utses mentorer som stöttar läraren, bland annat med planering av undervisningen. Av granskningen framgår även att skolans trygghetsteam och utvecklingsledare ansvarar för att gå igenom skolans rutiner och regler med nyanställda lärare.

Skolan saknar ett strategiskt jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorns ledning av skolans jämställdhetsarbete är begränsad. Av intervjun med rektorn och biträdande rektorer framkommer att det för tillfället saknas ett aktivt jämställdhetsarbete på skolan. Visserligen framgår det av intervjun att rektorsområdets studie- och yrkesvägledargrupp arbetar med jämställdhet genom att diskutera arbetslivsfrågor med eleverna men det framgår även av samma intervju att skollärdningen inte leder och styr jämställdhetsarbetet på ett strategiskt och strukturerat sätt. Att det på skolan saknas strategier avseende hur jämställdhetsuppdraget ska bedrivas framgår även av intervjuer med lärare och elevhälsa. En representant för elevhälsan säger att hen inte vet om skolan har ett gemensamt jämställdhetsarbete men att det förekommer diskussioner och samtal i vissa klassrum. Biträdande rektor framför att jämställdhet ska genomsyra verksamheten och att det är något som varje lärare måste arbeta med. Däremot kan varken rektorn eller biträdande rektorer uppge om detta faktiskt genomförs av lärarna då det saknas en systematisk uppföljning av lärarnas jämställdhetsarbete.

Av granskningen framgår att skolledningen uppmärksammar könsskillnader i kunskapsresultaten och vidtar åtgärder för att minska dessa. Enligt skolans egen redovisning nådde 80 procent av flickorna de nationella målen i läsförståelse i årskurs 1 läsåret 2017/2018, motsvarande siffra för pojkar är 73 procent. Av samma redovisning framgår att i årskurs 3 nådde 100 procent av flickorna och 84 procent av pojkarna de nationella målen i svenska läsåret 2017/2018. Av intervjuer med lärare och skolledningen framgår att skolan har identifierat svenska som det ämne med tydligast könsskillnader. Som orsak lyfts bland annat att pojkar på Ulvsätersskolan läser mindre än flickor. För att väcka lusten att läsa och skriva hos alla elever anordnade skolan en skrivtävling där eleverna fick skriva sina egna berättelser. Elever i varje klass fick priser och lärarna försökte i samband med detta lyfta fram framför allt pojkar.

Rektorns uppföljning av undervisningen är begränsad

Granskningen visar att rektorns bild av skolans måluppfyllelse är begränsad då den, utöver kunskapsresultat, inte omfattar en systematisk uppföljning av undervisningens kvalitet. Biträdande rektorer, genom delegation av rektorn, följer upp skolans resultat med främsta fokus på kunskapsresultaten. Av intervjuer med lärare, elevhälsa samt rektorn och biträdande rektorer framgår att skolan följer upp och analyserar kunskapsresultat efter varje läsår vid en gemensam konferens där lärare tillsammans med biträdande rektor går igenom skolans samlade kunskapsresultat och analyserar bakomliggande orsaker. Av intervjun med lärare framkommer att lärarna delar in sig i grupper och diskuterar resultaten samt analyserar vilka områden skolan behöver arbeta mer med. Utöver uppföljning efter avslutat läsår gör lärarna kunskapsprognoser för samtliga elever en gång per termin. Dessa prognoser lämnas in till biträdande rektor och diskuteras av lärare och biträdande rektor sinsemellan. Av kompletterande intervju med rektorn framgår att han håller sig informerad om hur väl verksamheten fungerar främst genom återrapportering från biträdande rektorer. Rektorn uppger att han vill ha mer ”kontroll” och vara mer aktiv i de diskussioner som förs på skolan, bland annat avseende analysen av kunskapsresultaten, men att det i dagsläget är biträdande rektor som leder det arbetet.

Utifrån granskningens resultat kan Skolinspektionen konstatera att kopplingen mellan de områden som rektorn ser som prioriterade för skolans utveckling och de utvecklingsområden som skolan faktiskt arbetar med är otydlig. Enligt rektorn är studiero och likvärdiga lektioner områden som behöver utvecklas på Ulvsätersskolan. Granskningen visar att skolan bland annat har identifierat ämnena svenska och matematik som utvecklingsområden men det är otydligt på vilket sätt insatser inom dessa områden skulle bidra till att öka likvärdigheten på lektionen. Av lärarintervjun framkommer att skolledningen gjort en satsning på framför allt svenska för att öka

måluppfyllelsen. Detta framgår även av intervjun med rektorn och biträdande rektorer. Biträdande rektor berättar att skolan satsar på läsning och skrivning samt på specialundervisning i matematik som främst riktar sig till årskurs 3. Vidare visar granskningen att biträdande rektor gör en kontinuerlig uppföljning av utvecklingsinsatserna. Biträdande rektor berättar att samtliga skolgemensamma insatser följs upp, bland annat görs avstämningar av elevernas läshastighet som en del av uppföljningen av insatserna för att höja måluppfyllelsen i svenska.

Granskningen visar att rektorn inte gör en systematisk uppföljning av hur väl undervisningen fungerar eller hur lärarnas undervisning lever upp till läroplanens värdegrundsuppdrag. I samband med resultatanalyser för biträdande rektor samtalar med lärarna kring undervisningen. Däremot besöker varken rektorn eller biträdande rektorn lektionerna med syfte att följa upp undervisningens genomförande och kvalitet. Enligt biträdande rektor diskuteras undervisningen med respektive lärare i samband med att kunskapsprognoserna går igenom. Vid dessa tillfällen diskuteras hur läraren undervisar och vilken nivå läraren lägger undervisningen på utifrån hur eleverna har presterat. Biträdande rektor säger att hen önskar att hen kunde vara med på lektionerna men att det inte fungerar i praktiken. Rektorn lägger till att det saknas förutsättningar att följa upp hela lektioner med samtliga lärare då tiden inte räcker till. Enligt biträdande rektor finns det förbättringsområden avseende kvalitén på undervisningen på skolan. Bland annat lyfter biträdande rektor fram att lärarna behöver bli bättre på att titta på sig själva för att utveckla undervisningen. Av intervjun med rektorn och biträdande rektorer framgår vidare att det saknas en systematisk uppföljning av hur lärarna arbetar med värdegrundsfrågor i undervisningen. Biträdande rektor säger att lärarna arbetar med värdegrundsfrågor men att det inte är något som ledningsgruppen följer upp.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn systematiskt följer upp undervisningens genomförande och kvalitet för att få en bild av hur undervisningen bedrivs på skolan och hur den påverkar elevernas kunskapsresultat.

Granskningen visar att rektorn behöver utveckla uppföljningen av skolans resultat så att en systematisk uppföljning av undervisningens kvalitet på ett tydligt sätt ingår som en del av skolans befintliga kvalitetsarbete. Vid tiden för kvalitetsgranskningen saknas ett systematiskt arbete för att säkerställa att undervisningens genomförande håller en hög kvalitet och för att ta reda på hur arbetsprocesser i undervisningen påverkar elevernas kunskapsresultat.

Enligt skollagen och läroplanen för grundskolan ansvarar rektorn för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. En viktig utgångspunkt i skolans kvalitetsarbete är att rektorn har god kännedom om nulägesbilden i skolan. Det får rektorn genom att följa upp hur väl verksamheten fungerar. En viktig del i uppföljningen är att rektorn följer upp arbetssätt och metoder i undervisningen och hur det påverkar elevernas utveckling och lärande för att nå de nationella målen. Det är även viktigt att rektorn ger lärarna en återkoppling på uppföljningen av undervisningen.¹

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att inleda ett utvecklingsarbete som syftar till att hitta metoder för att systematiskt kunna följa upp undervisningen. Förslagsvis kan detta arbete påbörjas genom att inkludera uppföljning av undervisningen som en del av skolans årshjul, där även analys av undervisningen och återkoppling till lärarna bör ingå. Uppföljningen bör genomföras på ett strukturerat sätt och omfatta arbetsprocesser i undervisningen, exempelvis grad av målfokusering och struktur, individanpassning eller hur lärarna ser till att undervisningen genomsyras av värdegrundsuppdraget. Uppföljningen kan utformas utifrån permanenta fokusområden och några områden som anpassas utifrån skolans utvecklingsbehov. Att rektorn skaffar sig en bild av undervisningen utgör enligt Skolinspektionen en viktig utgångspunkt för analys av elevernas kunskapsresultat, då dessa resultat bör ställas i relation till uppföljningen av undervisningens kvalitet. Det är viktigt att inte missa detta perspektiv i analysarbetet då kännedom om undervisningens påverkan på kunskapsresultaten utgör en väsentlig utgångspunkt för beslut om relevanta utvecklingsåtgärder.

I detta sammanhang vill Skolinspektionen framhålla att det är rektorn som är ytterst ansvarig för verksamheten i skolan. Mot bakgrund av att det kvalitetsarbete som bedrivs av biträdande rektorer inte ger en tillräckligt bredd och nyanserad bild av skolans resultat, bland annat avseende undervisningens kvalitet och värdegrundsuppdraget, är det av vikt att rektorn på ett tydligare sätt utövar sitt pedagogiska ledarskap. I detta ingår att rektorn håller sig informerad om hur undervisningen vid skolenheten bedrivs och vilka resultat som uppnås. Ett sätt kan

¹ Skolverket (2012) Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd med kommentarer, sid. 28-29.

vara att mer aktivt och regelbundet delta i skolans kvalitetsarbete och att använda flera olika kanaler för att få kännedom om hur väl verksamheten fungerar. Rektorn bör också tydligare ta initiativ till utvecklingsprocesser.

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolans och omvärlden, 5 Kursplaner med kunskapskrav.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är undervisningen är anpassad utifrån elevernas förutsättningar och behov. Granskningen visar att lärarna uppmuntrar och motiverar eleverna och ger dem möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. Även om det finns en variation avseende arbetssätt och arbetsformer i undervisningen visar granskningen att undervisningens struktur skiljer sig åt när det gäller en tydlig start och ett tydligt slut. Det framkommer även av granskningen att eleverna ges begränsade möjligheter att, genom utvärdering eller på annat sätt, påverka undervisningen.

Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna utifrån deras behov

Av granskningen framgår att undervisningens innehåll och arbetssätt är anpassat till aktuell elevgrupp. Lärarna ger flera exempel på hur de anpassar undervisningen utifrån elevernas förutsättningar och behov; lärarna visar att eleverna kan lösa uppgifter på olika sätt, eleverna kan få arbeta med olika uppgifter och vissa elever kan få extra hjälp av en extra resurs. Vidare framgår det av intervjun med lärare att elever som behöver större utmaningar kan få arbeta med svårare uppgifter. En lärare säger att digitala verktyg är till hjälp i arbetet med att utmana högpresterande elever. Flera av de intervjuade eleverna bekräftar att de kan få svårare uppgifter och även att de kan få extra hjälp om de inte förstår eller har svårt för något. En elev ger som exempel att om hen har svårt att förstå kan läraren förklara på ett annat och tydligare sätt. Representanter för elevhälsan berättar att de dels arbetar direkt med eleverna, och dels indirekt stödjer eleverna genom att bistå klassläraren med olika anpassningar och läromedel.

Utifrån granskningen kan Skolinspektionen konstatera att lärarna på Ulvsäterskolan arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation och har höga förväntningar på eleverna. Lärare uppger i intervjun med Skolinspektionen att de försöker stärka eleverna självförtroende och motivation genom att bland annat göra eleverna delaktiga i innehållet i undervisningen och inkludera sådant som eleverna önskar arbeta med. I intervjun med rektorn och biträdande rektorer lyfts bemötande och att ha en relation med eleven fram som väsentligt i arbetet med att motivera och öka självförtroendet hos eleverna. Lärarna har höga förväntningar på eleverna och visar detta genom uppmuntran och beröm. En lärare säger att hen kan prata med eleverna om vilka mål som har satts upp i samband med utvecklingssamtalen för att på så sätt påminna eleverna om de mål som de själva vill uppnå.

Eleverna ges inte i tillräcklig utsträckning möjligheter att utvärdera undervisningen

Granskningen visar att elevernas möjligheter till att regelbundet utvärdera undervisningen är begränsade och på så sätt begränsas även deras möjlighet att ha inflytande över undervisningen. Av intervjun med lärare framgår att utvärdering av undervisningen varierar, vissa lärare genomför planerade utvärderingar regelbundet medan andra kan göra det om tid finns. Detta är även något som framgår av elevintervjun där en elev framför att hen brukar få berätta vad som gått bra och mindre bra och även varför eleven tror det har gått bra respektive mindre bra. De flesta elever som deltar i intervjun känner inte igen att de har fått svara på frågor om hur de tycker en lektion har varit. Av lärarintervjun framgår att utvärdering av undervisningen avseende lektionsinnehåll eller arbetssätt inte görs regelbundet, utan att det mer används som en metod för att utvärdera studieron på lektionen. Av intervjun med rektorn och biträdande rektorer framkommer att skolledningen inte har någon uppfattning om lärarna utvärderar undervisningen och hur regelbundet detta eventuellt görs. Vid Skolinspektionens sex lektionsobservationer ingår utvärdering av lektionen endast vid ett av tillfällena. Av lärarintervjun framkommer att eleverna har ett visst inflytande på lektionsinnehållet och detta framgår även av några av lektionsobservationerna, bland annat fick eleverna vid ett observationstillfälle, efter önskemål, arbeta med kartor och skapa sina egna länder. Däremot framgår det av intervjun med elever att de är osäkra på om de får vara med bestämma innehåll på lektionerna.

Granskningen visar att eleverna ges möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. Av intervjun med elever framgår att lärarna pratar med eleverna om att man kan lära sig på olika sätt och använda olika metoder för att lösa samma uppgift. Enligt lärare får eleverna möjlighet att reflektera över sitt eget lärande i samband med utvecklingssamtalen där eleverna själva får planera upplägget på samtalet utifrån en

mall samt sätta upp mål. I en årskurs använder eleverna "håll koll boken" där de bland annat skriver om sådant de behöver förbättra. I intervjun med skolans elevhälsa säger en representant att lärare på skolan ställer öppna frågor som ger elever möjlighet att reflektera. I samma intervju framgår att eleverna sätter upp egna delmål tillsammans med läraren i sina individuella utvecklingsplaner. Vidare visar granskningen att eleverna ges möjlighet att ta ansvar för sitt eget lärande genom att delta på den frivilliga läxhjälp. Detta är något som, enligt flera intervjuade lärare, flera elever på skolan väljer att delta i.

Eleverna får varierad och delvis strukturerad undervisning

Granskningen visar att undervisningen består av varierande arbetsformer och arbetssätt. På de lektioner som Skolinspektionen observerat finns en variation och växling mellan olika arbetsuppgifter och arbetssätt, såsom "föreläsningsform" och film, eget arbete och gemensamt arbete. Flera av lektionerna har ett upplägg med en inledande gemensam genomgång, som sker i dialog med eleverna, och efterföljande individuellt arbete. Granskningen visar, genom observationer och intervjuer, att lärarna ger eleverna det stöd de behöver för att förstå och komma igång med skolarbetet. På de observerade lektionerna är lärarna uppmärksamma på de elever som tappar fokus eller ber om hjälp.

Vidare visar granskningen att lärarna inte alltid strukturerar sin undervisning på ett sätt som innebär en start, där syfte och mål med lektionen tydliggörs för eleverna, och ett sammanfattande avslut. Av intervjun med lärare framgår att lektionsstrukturen skiljer sig åt mellan klasserna. Även av intervjun med rektorn och biträdande rektorer framgår det att skolan inte har någon gemensam lektionsstruktur. Biträdande rektor säger att hen hoppas att lektionerna inleds med tydliga mål och även att avslutet på lektionen är tydligt. En elev ger som exempel att lektionen inleds med att läraren skrivit på tavlan vad eleverna ska göra och eleverna läser det som står på tavlan. Gällande hur en lektion avslutas ger eleverna exempel som att de får skjuta in stolarna, sjunger en sång eller att läraren släpper iväg dem. Under lektionsobservationerna noterar Skolinspektionen att samtliga lektioner börjar med en gemensam genomgång där läraren återkopplar till tidigare lektioner och går igenom lektionsinnehållet, på flera lektioner är lektionsinnehållet även uppskrivet på tavlan. I intervjun framför lärare att de berättar om lektions mål och syfte för eleverna. Vid tre av sex observationstillfällen noteras att läraren presenterar lektionens mål för eleverna, dock var syftet med lektionen tydligt även i på lektioner där lektionsmål inte presenterades. Vidare framgår av lektionsobservationerna att det är olika hur lärarna avslutar lektionen. Vissa lärare ber eleverna att plocka undan och gå på rast, några sammanfattar lektionens innehåll innan eleverna lämnar klassrummet. Vid ett av sex

observationstillfällen får eleverna utvärdera lektionen genom att visa med fingrarna vad de tycker om lektionsinnehållet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att undervisningen struktureras så att den innefattar både en tydlig start och en summerande avslutning samt att syfte och mål med lektionen tydliggörs för eleverna.

Granskningen visar att lärarnas arbete med att genomföra strukturerade lektioner behöver förbättras. Granskningen visar att det skiljer sig åt om lektionerna utformas så att de innehåller en tydlig introduktion där syfte och mål med lektionen och arbetsmomenten tydliggörs för eleverna. Flera lektioner saknar också ett summerade avslut och elevernas möjligheter att regelbundet utvärdera undervisningen är begränsad.

Enligt skolförordningen ska eleverna genom en strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Skolinspektionen rekommenderar rektorn att initiera ett utvecklingsarbete som belyser betydelsen av en strukturerad undervisning för elevernas lärande och utveckling mot målen. Förslagsvis kan arbetet inledas med en gemensam satsning där lärare och skolledningen diskuterar innebörden av och fördelarna med strukturerade lektioner samt vad detta innebär i undervisningspraktiken.

En viktig del i en strukturerad och organiserad undervisning är att läraren ser till att lektionerna innefattar introduktion, genomförande och en uppföljande avslutning.² Skolinspektionens granskning av elevers förutsättningar för delaktighet i undervisningen slår fast att de lärare som på ett medvetet och genomgripande sätt

² Wiliam, D. (2013) *Att följa lärande – formativ bedömning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur; Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012) *Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*, Stockholm: Natur & Kultur.

arbetar med att skapa förutsättningar för delaktighet gör det bland annat genom att tydliggöra syfte och mål med lektionen. Detta innebär att lärarna förklarar och samtalat med eleverna om varför de ska arbeta med en viss uppgift eller ett visst innehåll.³

Lärarna behöver därmed vid planeringen och genomförandet av undervisningen beakta att lektioner innefattar en intresseväckande start samt att det är tydligt för eleverna vad de ska göra under lektionerna men också vad de förväntas att lära sig genom undervisningen. Vidare bör det finnas ett logiskt flöde i uppgifterna och ett sammanfattande avslut där läraren tillsammans med eleverna summerar och reflekterar över lektionens innehåll. Syftet med avslutningen är att läraren sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen eller arbetsområdet för att innehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna och göra eleverna medvetna om var de befinner sig i sitt lärande.⁴

Utvärdering av undervisningen kan förslagsvis ingå som en del av lektionsavslutningen. Att lärarna, under rektorns ledning, tar fram förslag till olika utvärderingsmetoder är att rekommendera. Enligt Skolinspektionen bör utvärderingar av undervisningen göras kontinuerligt och användas av lärarna för att utveckla kommande lektioner. Regelbunden utvärdering av undervisningen kan vara till stöd för lärarna i arbetet med att fånga upp elevernas behov och förutsättningar. Vidare rekommenderas att rektorn även bör säkerställa att elevernas synpunkter, i förhållande till ålder och mognad, tas till vara i det kommande arbetet. I rektorns ansvar ingår det att följa upp att undervisningen struktureras och utvärderas.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

³ Skolinspektionen (2017) *Att skapa förutsättningar för delaktighet*, Stockholm: Skolinspektionen, sid. 23-24

⁴ Ibid., sid. 24.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skälet för bedömningen är att det finns ett gemensamt arbete för att skapa trygghet på skolan och att åtgärder vidtas för att öka tryggheten utifrån regelbunden kartläggning. Däremot saknas kartläggning av elevernas upplevelse av studiero samt ett gemensamt arbete med att skapa studiero så att eleverna ges en arbetsmiljö som möjliggör en så god inläring som möjligt.

Skolan har ett fungerande arbete för att skapa och upprätthålla en trygg miljö

Granskningen visar att elevernas upplevelse av trygghet följs upp och att skolan arbetar aktivt för att vidta åtgärder som tillförsäkrar eleverna en trygg miljö. Av samtliga intervjuer framgår att skolan kartlägger elevernas upplevelse av trygghet regelbundet i form av enkäter, som genomförs två gånger per läsår, och genom kartläggning av otrygga platser. Enligt de intervjuade lärarna visar enkäten att eleverna känner sig trygga på skolan, vilket även bekräftas i elevintervjun. Skolans trygghetsteam har en central roll i arbetet med trygghet på skolan. Trygghetsteamet sammanställer enkätresultatet som sedan diskuteras av lärare, elever och skolledning. Däremot visar granskningen att skolans elevhälsa endast tar del av enkätresultaten men inte deltar i några efterföljande diskussioner. En representant för elevhälsan framför i intervjun med Skolinspektionen att elevhälsan gärna skulle vilja delta i den efterföljande analysen av enkätresultaten. Trygghetsteamet tar även fram områden som skolan ska arbeta mer med utifrån vad kartläggningen av trygghet visar; detta avser både enskilda klasser och hela skolan. Bland annat har skolan gjort en insats för att minska användningen av fula ord och, utifrån kartläggning av otrygga områden på skolan, beslutat om specifika områden på skolgården där rastvärdar ska befinna sig. Lärare berättar även att skolans förhållningssätt för att skapa trygghet är "allas barn", att all personal har lika stort ansvar för alla skolans elever. Exempelvis har rastvärdarna västar med namn på så att eleverna ska känna att de kan vända sig till vilken vuxen som helst. Skolans förebyggande arbete utgörs bland annat av "värdegrundsvecka" där olika värdegrundsfrågor tas upp, genom bland annat olika lekar och övningar tillsammans med eleverna. Skolan har även "vänskapsvecka" då fokus är på hur man är en bra vän. På skolan finns även så kallade personalutbildare, bestående av två lärare och en fritidspedagog, som bland annat delar med sig av tips och idéer till lärarna om hur klasserna kan arbeta med värdegrundsfrågor. Detta görs både inför terminsstart och regelbundet under läsårets gång.

Skolan saknar ett samlat arbete för att skapa och upprätthålla studiero

Granskningen visar att skolan saknar ett gemensamt förhållningssätt avseende studiero samt att elevernas upplevelse av studiero inte kartläggs. Av intervjun med lärare framgår att det saknas ett gemensamt arbete på skolan för att skapa studiero. Lärare berättar att de sinsemellan diskuterar studiero men att skolledningen inte initierat eller drivit något gemensamt skolövergripande arbete inom området studiero. Enligt flera lärare är studieron något som lärarna själva får lösa. I intervjun med lärare säger två lärare att de önskar få hjälp av biträdande rektor, att studiero är något som skolan borde sätta sig ner och diskutera för att få en helhetssyn och skapa ett gemensamt förhållningssätt kring. Av samma intervju framgår även att skolan har utmaningar med att upprätthålla en studiemiljö där eleverna har förutsättningar att utföra sina arbetsuppgifter. Detta framgår även av intervjun med elever. Nästan samtliga elever som deltog i intervjun säger att det inte är tillräckligt med studiero på lektionerna för att de ska kunna koncentrera sig på skolarbetet. Enligt biträdande rektor och representanter för elevhälsan är studieron överlag bra men det skiljer sig mellan klasserna.

Biträdande rektor säger i intervju att skolans gemensamma förhållningssätt för att skapa studiero finns beskrivet i skolans *Likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling*. Skolinspektionen har tagit del av planen och har i den inte sett några specifika ramar eller gemensamma strategier avseende just studiero. Vidare framgår det av intervjun med rektorn och biträdande rektorer att skolan inte kartlägger elevernas upplevelse av studiero. Enligt biträdande rektor är det lärarnas upplevelse av studiero som ligger till grund för uppföljningen av elevernas studiemiljö. Biträdande rektorn uppger att hen inte vet hur eleverna upplever studiero.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer

Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärare och övrig personal på skolan utvecklar ett samlat arbete med att skapa och upprätthålla en lugn studiemiljö. I detta ingår att regelbundet kartlägga elevernas upplevelse av studiero och använda kartläggningen som grund för det gemensamma arbetet.

Skolinspektionens granskning visar att Ulvsäterskolan behöver utveckla ett gemensamt arbete med att skapa och upprätthålla studiero så att alla elever har en arbetsmiljö som möjliggör en så god inläring som möjligt.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Skolinspektionens

kvalitetsgranskning av skolans arbete för att skapa studiero visar att studiero främjas av tydlig lektionsstruktur och av ett tydligt ledarskap i klassrummet. Granskningen visar också att lärares förutsättningar att skapa studiero i undervisningen påverkas av andra processer på skolan. Det handlar framförallt om skolans arbete med normer och värden och det främjande arbete som bedrivs av elevhälsan, men också om skolans samarbetskultur och gemensamma förhållningssätt. Vidare framkommer att rektorns ansvar när det gäller studiero innebär att utifrån en systematisk uppföljning vid behov vidta åtgärder för att förbättra studieron genom ett samlat och gemensamt arbete på skolan. Ett sådant arbete bör involvera skolans elevhälsa och det bör även säkerställa att lärare inte lämnas ensamma att lösa eventuella problem med bristande studiero.⁵

Enligt Skolinspektionen behöver skolan utveckla och systematisera arbetet med studiero så att det är tydligt för all personal vilka strategier och arbetssätt som används på skolan i detta arbete. Skolinspektionen föreslår att skolan inledningsvis, och därefter återkommande, kartlägger elevernas upplevelse av studiero. Ett nästa steg är att gemensamt analysera orsaker till situationer där studieron inte är tillfredställande för att därefter identifiera möjliga åtgärder i syfte att förebygga att liknande situationer uppstår igen. Analysarbetet bör involvera elever, lärare, elevhälsa och övrig personal och ske under ledning av rektorn. Att involvera eleverna i arbetet med att förbättra studieron är en viktig utgångspunkt. En analys av bakomliggande orsaker till den bristande studieron bör genomföras i förhållande till den undervisning eleverna får samt till lärares pedagogiska ledarskap och bemötande. För att åstadkomma en samsyn i arbetet behöver skolans personal ges förutsättningar för att diskutera och enas om vad som kännetecknar en god studiemiljö samt vilka gemensamma strategier som all personal på skolan ska använda i detta arbete. Utifrån analysen kan skolan utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

⁵ Skolinspektionens (2016) *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, sid. 5-7.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skälen till bedömningen är att rektorn, via biträdande rektor, ger lärarna förutsättningar att samarbeta kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Däremot saknas uppföljning och analys av eventuella avvikelser mellan resultat på nationella prov och lärarnas samlade bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven vid läsårets slut i årskurs 3.

Lärarna använder olika metoder för att säkerställa likvärdigheten i omdömen

Granskningen visar att biträdande rektor skapar förutsättningar för lärare att samarbeta kring bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Av intervjuer med lärare och skolledning framgår att lärare löpande diskuterar hur de bedömer elevernas kunskaper i olika ämnen. Enligt de intervjuade diskuterar lärarna bedömningar i lärarteamen och har särskilt avsatt tid för sådana diskussioner. Vidare berättar lärare att de utgår från Skolverkets bedömningsstöd och att de för diskussioner tillsammans med biträdande rektor där de går igenom bedömningen av samtliga elever. Av intervjun med representanter för elevhälsan framgår även att lärarna arbetar med sambedömning. Biträdande rektor säger att hen tidigare har lett bedömningsarbetet men att det nu framför allt leds av en förstelärare och att biträdande rektor deltar i diskussionerna. Vidare visar granskningen att bedömning är ett av skolans utvecklingsområden för nuvarande läsår. Bland annat ska skolan under våren samarbeta med en annan skola i rektorsområdet kring bedömning och en förstelärare har fått i uppdrag att driva utvecklingsarbetet med syfte att bland annat göra lärarna tryggare i sitt bedömningsarbete.

Analys av avvikelse mellan nationella prov och omdömen saknas

Granskningen visar att biträdande rektor följer upp och analyserar eventuella avvikelser och skillnader i lärarnas omdömen men att resultat från nationella prov inte används som ett underlag för att identifiera och analysera avvikelser i lärarnas bedömningar. Visserligen uppger biträdande rektor att hen för diskussioner med lärarna om till exempel varför elever når godkänt i vissa ämnen men inte i andra, men biträdande rektor uppger även att resultaten på nationella prov inte följs upp. Vidare säger biträdande rektor att skolledningen inte tittar på avvikelser mellan resultaten på nationella prov och elevernas omdömen. Biträdande rektor lägger dock till att ledningsteamet för rektorsområdet ska börja arbeta med att synliggöra resultaten på

nationella prov för hela rektorsområdet. Av intervjun med lärare framgår att lärarna diskuterar nationella prov. Det framgår även av skolans årshjul att lärarna har avsatt konferenstid inför nationella prov och specifika bedömningskonferenser efter nationella prov.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp och tillsammans med personalen analyserar avvikelser i omdömen i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning.

Granskningen visar att rektorn behöver följa upp och analysera eventuella avvikelser i lärarnas omdömen och mellan resultat från nationella prov och lärarnas sammanfattande bedömning i slutet av årskurs 3. Det framkommer i granskningen att biträdande rektor har initierat diskussioner med lärare kring enskilda elevers bedömningar. Rektorn har dock inte följt upp resultaten på nationella prov och gjort jämförelsen mellan dessa resultat och lärarnas bedömningar med syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning på skolan eller inte.

Lärare ska, enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleverna och hemmen, samt informera rektorn. Av skolförordningen framgår det att syftet med nationella prov är att stödja betygssättningen, förutom i årskurs 3 där syftet är att stödja bedömningen av uppnådda kunskapskrav. Hos rektorn ligger ett ansvar för att de bedömningar som görs av elevernas kunskapsutveckling och resultat är likvärdiga, det vill säga att elevernas kunskapsutveckling är bedömd på samma grunder och att bedömningarna utgår från kunskapskraven. För att veta det behöver rektorn analysera bedömningarna utifrån skillnader och variationer mellan årskurser och klasser, i förhållande till nationella prov i de årskurser där dessa genomförs, och diskutera dessa analyser med lärarna.⁶

⁶ Skolinspektionen (2017) *Bedömningsprocessernas betydelse för likvärdighet: Ombedömning av nationella prov* 206, sid. 6 i rapporten som finns på www.skolinspektionen.se. Se också Klapp, A (2016) Att utveckla lärares bedömningspraktik, I: M, Jarl., & E. Nihlfors. (red) *Ledarskap, utveckling och lärande: Grundbok för rektorer och förskolechefer*, Stockholm: Natur & Kultur

Eftersom bedömning utgör ett av skolans förbättringsområden för nuvarande läsår föreslår Skolinspektionen att rektorns uppföljning och analys av omdömen utvecklas och systematiseras inom ramen för det pågående utvecklingsarbetet. Det innebär att skillnader och variationer gällande kunskapsresultat mellan exempelvis olika elevgrupper och klasser, ämnen och årskurser samt mellan nationella prov och lärarnas samlade bedömningar i slutet av årskurs 3 identifieras och analyseras. I analysen bör rektorn ta reda på om det bakom eventuella avvikelser finns förklaringar som kan kopplas till lärarnas kompetens och eventuell osäkerhet i bedömningsarbetet. Det är av vikt att rektorn för samtal med lärarna om det som har identifierats och att de tillsammans diskuterar vilka insatser som behövs för att höja bedömningarnas kvalitet. I detta arbete bör nationella prov särskilt beaktas då dessa ger rektorn och lärarna möjlighet att säkerställa att lärarnas bedömningar är likvärdiga med rikets. En bedömning som inte är kalibrerad mot riket är inte tillförlitlig som underlag för skolans kvalitetsarbete, vilket kan leda till att felaktiga prioriteringar görs när utvecklingsområden ska väljas.

På Skolinspektionens vägnar

X Mårten Petersson

Beslutsfattare
Signerat av: Mårten Petersson

X Indra Kullenberg

Föredragande
Signerat av: Indra Kullenberg

I handläggningen av ärendet har även Karin Persson Gode och Renata Grelak medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 6 lektionsobservationer
- 1 gruppintervjuer med elever
- 1 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 22 och 23 januari 2019. Besöket genomfördes av Indra Kullenberg och Karin Persson Gode.

Ulväterskolan är en kommunal grundskola belägen i Gävle kommun. Ulväterskolans verksamhet omfattar grundskola årskurs 1-3 samt fritidshem. Vid tiden för granskningen gick ca 355 elever på skolan. Skolan leds av en rektor som förutom Ulväterskolan ansvarar för två andra grundskolor och dessa tillsammans ingår i ett så kallat gemensamt rektorsområde. På Ulväterskolan har rektorn till sin hjälp två biträdande rektorer, en som ansvarar för grundskolans årskurser 1-3 och en med ansvar för fritidshemmet.